

Københavns Universitetsbibliotek, Søndre Campus

Læsning til lyst og indsigt er vores motto

Bøgerne er udvalgt og kommenteret af:

Ph.d. stipendiat Maria Edith Lindholm Gausdal foråret 2019

Da jeg læste jura på universitet havde jeg engang en underviser, der sagde. Jura handler om mennesker. Det handler om menneskelig adfærd. Derfor er jura i alt. (Og derfor er jura ikke kedelig, var hans egentlige pointe for også lige at lade jer vide, hvor selvværdsskoen trykker for vores professions vedkommende.) Nå, men det citat tænkte jeg at jeg skulle prøve at formalisere i en lidt mere tjekket form og derfor søgte jeg på "*Law is everything*" og fandt ud af, at der nu faktisk er en lov om alting (den ny persondatalov, fordi *hallo* data er i alting). Så søgte jeg på "*Law is everywhere*" og blev spurgt om det i terrorsens tidsalder, hvor krig måske er alle vegne (det kommer vist lidt an på *definitionen*) er sådan, at *loven* så også er alle vegne – eller måske snarere ingen steder? Se, det blev jeg kun mere forvirret af. Så søgte jeg på "*Law is in all things.*" På den ene side dukkede der et ret så tillidsvækkende banner i stærke farver op, der betryggende nok reklamerede for "THE LAW FIRM FOR ALL THINGS". På den anden side fik jeg faktisk ellers kun hits på evangeliecitater og en foreslået video med titlen *Did Jesus abolish the food laws? – unlearn the lies.* Så var det lige før jeg måtte indrømme over for mig selv, at måske er juraen alligevel ikke i alt. Pokkers. Der røg muligheden for at klemme min værksliste ind i min forgængers, den ærværdige Professor Morten Rosenmeiers, opstillede kriterier, som ellers talte til min indre jurist i en sådan grad, at jeg næsten fulgte dem alligevel. Men ak, *the facts won't fit.* I stedet må der opstilles en glidende skala med ikke ubetydelige overlap.

Danmarks Riges Grundlov med kommentarer, redigeret af Henrik Zahle. Mine børn skal lære Grundloven at kende, når de er...er 4 for ambitiøst? Og alle børn bør have et eksemplar af Grundloven, kan jeg huske at jeg tænkte med blanke øjne, da jeg selv første gang stiftede indgående bekendtskab med den, hvilket jeg med skam må erkende først var på første semester på jurastudiet. Jeg ved ikke, om jeg kan sige, at jeg *fuldstændigt* er lykkedes med eksperimentet, i hvert er fald mindst halvdelen af mine børn temmeligt uimponerede over mine forsøg på indoktrinering. Jeg hænger dog min hat på, at et af dem faktisk lærte sig Grundlovens § 3 udenad (godt nok *først* som 12-årig 😊). Spøg til side. Grundloven er jo retssystemets rygrad. Og Zahle er jo manden der ikke rigtigt gad arbejde i Højesteret mere. *What's not to like*, som de (desværre) siger (hele tiden på Facebook, jeg hader det). Men bogen er god. Lån den.

Mads Bryde Andersen, Joseph Lookofsky, Peter Møgelvang Hansen, Ivan Sørensen, Obligationsretslig domssamling Det er noget ganske særligt at læse domme og det er vel faktisk en af de sejeste kompetencer, man opøver som jurist, det at kunne udlede en betydning fra en ordknap dansk dom. Domspraksis har stor betydning inden for formueretten og der er nu ikke noget, som når en god gammel klassiker *stadig* holder. "Beauty Box'en", "Flyttefirmaet Adam" eller "Kapuciner-aberne", domssamlingen her er fuld af ældre og nyere goodies og med en opstilling, der giver et godt overblik over hundrede års formueret.

Vibe Ulfbeck, Erstatningsretlige grænseområder. Nu kan man vel sige, at de fleste juridiske forskere arbejder med grænseområder i en eller anden form. Men Vibe Ulfbeck er nu alligevel sin egen. Der er en klar fokusering, et zoom der går lige ind og peger og trykker der, hvor det bliver rigtig komplekst og interessant og paradoksalt. Som destillerer kompleksiteten, undersøger den og forklarer den klart og præcist og gerne fra en nytænkende vinkel. Altid loyal over for "hard law", men også med udsyn til et internationalt forskningsfelt. Måden at tænke på har præget mig (også meget mere end jeg anede) i sin tid på studiet, hvor jeg blandt andet blev præsenteret for bogen her og slugte hvert ord. Men den (tænkningen) er også på daglig basis en stor inspiration i mit nuværende arbejde.

Steen Treumer, artikelrække i Public Procurement Law Review. Jeg kan levende huske, hvordan jeg i begyndelsen prøvede at få udbudsrettens endeløse og detaljerede termer og faser og dokumenter og mangfoldige faldgruber til at give mening. Treumers velskrevne artikler i Public Procurement Law Review åbnede feltet op for mig, så jeg pludselig fandt det langt mere interessant end jeg havde planlagt – og jeg har faktisk på den ene eller den anden måde beskæftiget mig med offentlige kontrakter siden da. Treumer har i øvrigt også vist forbilledligt, hvordan dansk klagenævnspraksis gør sig glimrende som genstand for analyse i internationale publikationer.

Anna Beckers, Enforcing Corporate Social Responsibility Codes. Anna Beckers beskæftiger sig blandt andet med social (og anden) bæredygtighed i kontrakter og hun går lige på og hårdt til de formueretlige problemstillinger. Det er intet mindre end kræse for kendere. Mums.

John Ruggie, Just business – Multinational Corporations and Human Rights. Hvis der findes en hyldet Gud inden for feltet business er det John Ruggie. På få år har de (ikke bindende) principper UN Guiding Principles on Business and Human Rights, udviklet under hans ledelse, vundet frem. Det er spændende at følge, hvordan principperne (på hvad der for blot få år siden ville have været helt utænkelig vis) finder vej ind i bindende lovgivning rundt omkring i verden. "Just business" er historien om princippernes tilblivelse og om hvordan en pragmatisk tilgang skabte bevægelse, hvor der ellers i årevis havde været hårdknude og stilstand.

Hein online, the modern link to legal history, John Roderick, Letters from a preceptor to a law student, (Temple Law Quarterly, Vol. 6, pp. 447-450, 1932.) Jeg har i min undervisning (og sådan set også i øvrigt) en forkærlighed for "letters to law students." De studerendes angst for eksameneres firkantethed. Den var der også for 100 år siden. Ubehaget ved at underviseren ikke tør lægge hovedet på blokken og sige hvad der *gælder*. Ikke ny. Det møjsommelige klods på klods-arbejde der skal til for at blive en dygtig jurist. Jep, gjaldt også dengang. Legitimere, at det ikke er *mig*, der er noget galt med, når min værksliste nu også i det følgende vil relatere sig til alt muligt andet end jura? *Done.*

"... It is of the greatest importance that you keep up your collateral reading. Chief Justice Gibson of Pennsylvania would turn from hard work over his law books to his French and Italian novels. Did you know that Gibson played the violin and the piano, painted portraits and was the local expert on geology?"

The Atlantic er en fast bestanddel af min hverdag. Noget af det bedste jeg har læst inden for de seneste år er Kurt Andersens "*How America Lost Its Mind*" (sep. 2017) og Henry A. Kissingers "*How the Enlightenment Ends*" om AI (jun. 2018). Men jeg tager også gerne David Frums og James Fallows' løbende analyser om sidste nyt fra Trumpistan. Fungerer du sådan, at du bliver en smule urolig inden præsentationer og får du det samtidig (som jeg) meget bedre af at læse om nogen, der har det (helst meget) værre end dig selv, så kan jeg også varmt anbefale redaktørens beskrivelse af hans... skal vi kalde det *lettere* præstationsangst: Scott Stossel, "*Surviving Anxiety*" (jan. 2014).

Douglas Rushkoff, Throwing Rocks at the Google Bus. Bogens titel har en dobbelt betydning. Dels refererer den til, at San Fransiscos indbyggere er begyndt at smide sten efter Googles bus, når den om morgenen holder ind for at hente de højt lønnede Google-medarbejdere, der på kort tid har

oversvømmet byen og presset leje-og huspriserne svimlende i vejret (og de almindelige beboere ud i vrede og ud af byen). Samtidig er det naturligvis også en meta-kommentar til bogen selv. For Rushkoff klapper ikke kun i hænderne over digitaliseringen, men smider også grus i maskineriet i form af sindsrivende skarpe analyser. *Intet* er gratis, Facebook har allerede gjort os til produkter, den App, som du elsker, høster dine data til videresalg og overalt er mennesker på paradoksal vis i gang med at træne den kunstige intelligens, så de inden for en overskuelig fremtid kan erstattes. Sam Harris (som man også bør unde sig) har holdt sig en ganske fremragende [samtale](#) med Rushkoff, der passende kan høres som indledning til læsning af bogen.

Warren Zimmerman, Origins of a Catastrophe. Jeg er vist ikke den eneste jurist, der er vild med historie og detaljerede beretninger af *"Hvad skete der? Egentlig."* Jeg tror det lidt har noget at gøre med, at vi arbejder med at forstå systemet, loven, samfundet, helt ned i detaljen. Hver dag for os, handler om, at vi prøver på at finde ud af, hvordan *hænger det egentlig sammen det her*, brik for brik? Det er derfor vi skal passe på, at vores sætninger ikke bliver for lange. Det er derfor vi skal øve os på at svare, så en journalist kan forstå det. Jeg ved det, jeg er gift med en, hvilket ofte fører til de mest absurde samtaler i bilen.

"Hvad handler det om? Sig det på højst to sætninger."

"Så enkelt er det ikke."

"Du må da kunne sige, er det lovligt eller ulovligt?"

"Det kommer meget an på..." [Forklarer detaljeret i fem minutter.]

[Barn skriger frustreret på bagsædet] "Så MÅ man eller MÅ man IKKE, du gør mig forvirret?"

[Journalisten kigger i bakspejlet.] "Det mor siger, hvis vi lige skærer alle forbeholdene væk, er, at det må man nok ikke."

"Ja." [Kigger ud af vinduet, hvisker stille for sig selv]. "Men det er en konkret vurdering."

Ok, mindre digression. Pointen er, at vi ikke er vilde med det upræcise og måske derfor er vi særligt glade for de detaljerede samfundsrelaterede beretninger. Bogen her er naturligvis fortalt fra et perspektiv, men den er en trin for trin oplevelse af, hvordan konflikten i det tidligere Jugoslavien udviklede sig, fortalt af en mand, der var til stede i midt i det hele, den daværende amerikanske ambassadør. Har du herefter ikke fået nok detaljer, så se endelig BBC's dokumentarserie i hele 6 dele om samme emne "[The Death of Yugoslavia.](#)"

Per Schultz, De andres børn. Vi akademikere er så fulde af ord. Ord, ord, ord. Men fotoet kan noget særligt, som vi ikke kan, det må vi bare erkende. Jeg fylder vores hylder med fotobøger fulde af kunst og konflikt og håber i det stille på, at vores børn smugkigger lidt i dem, selvom *de altså ikke må* for at lære sig om det, der ligger uden for ordet. Sådan kiggede jeg også selv engang på disse billeder af Vietnamkrigen.

Günter Grass, Bliktrommen. Grass kan umuligt have været ved menneskelig bevidsthed, da han skrev Bliktrommen, noget må have besat ham, det tror jeg stadigvæk på, måske selve tidsånden i form af den lille underlige skikkelse, der træder frem mellem linjerne og fortæller tiden i Tyskland før og under krigen frem. Hvis ikke det er *den* bedste roman jeg har læst, er det i hvert fald en af de bøger, der har haft en meget konkret indvirkning på min egen menneskelige adfærd. Hestehovedet der bliver trukket op på molen.... Jeg har ikke spist ål siden og jeg kommer *aldrig* til det igen.

Paul Celan, Mohn und Gedächtnis (Todesfuge) Det er ufatteligt, så lidt det er muligt for os mennesker at begribe det industrialiserede massedrab, men det var en fast del af min opvækst at vi skulle prøve. En af verdens bedste dokumentarfilm, der giver blot et strejf af erkendelse er Shoah, 9 timers interview med vidner på gerningssteder, der nu er tilgroede og forladte. Nu handler det jo om bøger, og der findes en håndfuld om Holocaust, der har gjort uudsletteligt indtryk på mig. Men Celans [Todesfuge](#) punkterer luften omkring mig, uanset hvor mange gange jeg læser det, uanset hvor mange gange jeg hører det. *Dein goldenes Haar Margarete, dein aschenes Haar Sulamith.*

Da liegt man nicht eng.

Bo Hejlskov Elvén og Sophie Abild, Adfærdsproblemer i psykiatrien Alle børn burde måske nok blive begavet med et eksemplar af Grundloven. Det ville i hvert fald være mindst lige så godt, som da min yngste fyldte 5 år og fik en pakke tandtråd tilsendt i gave fra kommunen (*velkommen i de voksnes rækker.*) Men alle *voksne*, der har eller arbejder med børn burde få tilsendt en af Bo Hejlskovs bøger. Eller som minimum burde de [se hans You-tube videoer](#) (jeg har lyst til at skrive, at de burde *tvinges* til det, men det ville godt nok ikke være særlig Hejlskovsk). Bogen her handler om psykiatrien, jeg har valgt den fordi de fleste har en forståelse af alvoren af frihedsberøvelse og magtanvendelse, som Hejlskovs arbejde har til formål at nedbringe. Men jeg har også valgt den, fordi den enkelt og let forståeligt forklarer nogle af de grundlæggende principper Hejlskov arbejder med, som med fordel også kan bruges i en helt almindelig dagligdag med børn. Næsten anatomisk skærer Hejlskov konflikter op i bidder og fortæller den, der har ansvaret (hvilket desværre ofte er den voksne eller den, der har i øvrigt har magten), *hvordan* man skal gøre næste gang for at undgå at situationen bliver så tilspidset. Det lyder måske krævende, men Hejlskov indkapsler sine budskaber enkelt, så man også husker dem under gråd og tænders gnidsel. For eksempel: *Man skal være mere vestjysk end siciliansk.* Man skal (godt nok) øve sig, men tilgangen kan nærmest, når det lykkes, opleves som den rene magi.

Marie Tillmann, Tänk positivt, annars kan du dö er et lille kraftfuldt oprør mod tendensen til konstant selvforbedring. *Livscoachen*, en frygtindgydende sort skikkelse, hvisker tidens mantraer "*din attityd är er ett val, lycka är ett val, optimism är et val,*" i øret på vores protagonist, parret med

hendes egen indre stemme, som man vist godt tør kalde selvudslettende. Resultatet er en kærkommen affortrylling på stedet af de floskler, der gentages i et væk, alle vegne og hele tiden.

Roland Barthes, Kærlighedens forrykte tale spillede en ikke ubetydelig rolle, da min mand (altså før han blev selvsamme) forsøgte at overtale mig til at se til hans side. Jeg siger ikke mere, bortset fra det lille gode råd, at det vist *er* nødvendigt, at hun synes du er lidt sød i forvejen. *Otherwise, don't try Bar-thes at home...*

(Tø-hø.)

Jonathan Franzen, The Corrections. Foreslår Netflix også film til dig i kategorien "*Dysfunktionelle familier*"? Eller er det bare mig? Nå, men ligesom jeg har en forkærlighed for misdannelsesromanen, har jeg også en forkærlighed for slægtsfortællingen i det helt rette ubehagelige perspektiv. Franzen skrev sin storslåede bog i en lille lejlighed over 7 år, hvor han efter sigende forsøgte at bevare sin koncentration ved at have persienerne permanent nede, iklædt både høretelefoner og bind for øjnene. Han kasserede tusindvis af sider og har beskrevet tiden som slet og ret: "*Awful. Awful.*" Hvad brugte han den så på? Møjsommeligt at udvikle de 5 karakterer i én familie. Du kan slå op på en hvilken som helst side i bogen og det vælter ud med beskrivelser, der både er enkle og lagdelte i personernes fortættede nærvær i sig selv og med hinanden. Lad os da bare prøve. Sådan der, side 208.

Tirsdag morgen havde hun rent faktisk lavet morgenmad til ham – kaneltoast, pølse og en skål havregrød med rosiner der var arrangeret således at de lignede en sørgmodigt nedadvendt mund.

Claude Simon, Triptykon. Claude Simons projekt var et opgør med det lineære og ordnede sprog i den klassiske "almindelige" roman, intet mindre end skabelsen af *un nouveau roman*. Det linerære og ordnede sprog har ikke noget at gøre med, hvordan det moderne menneske er i verden og bøger skulle i stedet skrives på en måde, der i højere grad mimer den menneskelige tilstand. Bogen er med andre ord ganske fransk og også ganske frygtelig at læse. Alligevel har Simons beskrivelse af menneskets fri vilje eller ofte mangel på samme vakt varig genklang hos mig. I Triptykon starter hver handling eller undladelse en kædereaktion, der får konsekvenser som ringe i vandet, dybest set uden for protagonisternes egentlige kontrol.

Naja Marie Aidt, Har døden taget noget fra dig så giv det tilbage. Min mand og jeg opererer med et system, hvor vi skiftes til at vælge film og det siger måske lidt, at hvor jeg har vetoret over for kategorien "*Gyserfilm*", så har han vetoret over for kategorien "*Europæiske film, hvor børn dør.*"

Hvis der i denne verden findes en smertefabel af Guds nåde, er det Aidts "*Har døden taget noget fra dig så giv det tilbage*". Et poetisk sorgværk over, hvordan i alverden man dog er i verden efter tabet af et barn.

Har dine øjne så ikke spildt sig nok ned på papiret, må du lytte med [her](#).

(Der henvises til *This American Life*, om Genevieve og Laurent Jurgensen, der mistede 2 små døtre, red.)

Tomas Tranströmer, Haiku 1959-2001

Kraftledningerne/spända i köldens rike/norr om all musik.

Den vita solen/träningslöper ensam mot/dödens blåa berg.

Vi måste leva/ med det finstilta gräset/och källarskrattat.

Solen staar lågt nu./Våra skuggor är jättar./Snart är allt skugga.

(Derfor.)